

“We hebben bewezen met restauratieprojecten om te kunnen gaan”

50 jaar Stichting De Fryske Mole

Eind 2020 bestond Stichting De Fryske Mole 50 jaar. Een jubileum dat feestelijk gevierd had moeten worden, maar corona gooide roet in het eten. De stichting heeft zich ontpopt tot een degelijke organisatie die met grote inzet talrijke molens heeft weten te redden. Ook anno 2021 is De Fryske Mole nog springlevend. Dat bewijzen de gesprekken met Wiepke Schukken, de huidige voorzitter, en Gerben Wijnja, hoofdredacteur van De Utskoat, het molenblad van de stichting en vereniging Gild Fryske Mounders.

Zoals in meer provincies, werd in de jaren 60 van de vorige eeuw het wel en wee van molens in Friesland behartigd door een provinciale molencommissie. De provincie Friesland (Fryslân) wilde daarvan af, zag graag de oprichting van een molenstichting, en zo ontstond in 1970 Stichting De Fryske Mole.

JUBILEUM

Een uitgebreide viering van het 50-jarig bestaan was wel voorbereid, maar ging vanwege het coronavirus niet door, tot groot verdriet van het bestuur. De voorzitter: “Jammer, we hadden samen met het Gild Fryske Mounders een uitgebreid programma klaar: een lezingencircuit stond in de planning, we zochten publiciteit, allemaal om onze molens en het molenaarsambacht onder de aandacht te krijgen. Voor een groot deel is dat niet uit de verf gekomen, maar misschien kunnen we dit jaar nog iets doen.” Ook de fraaie

Wiepke Schukken: “Het gaat niet alleen om het krijgen van subsidies, het is ook belangrijk dat je de mensen in de buurt van de molen zoveel mogelijk betrekt bij de molen.” (Foto: Harmannus Noot)

jubileumuitgave van De Utskoat is minder in de belangstelling gekomen dan gepland.

ORGANISATIE

Anders dan in bijvoorbeeld Groningen of Drenthe werd De Fryske Mole eigenaar van molens. Dat zijn er op dit moment 42, waaronder één korenmolen, en een molenrestant. "We hebben overwegend poldermolens. Allerlei kleine waterschappen wilden van hun molens af, een aantal daarvan kan nog een bijdrage leveren aan de waterhuishouding."

Het is volgens hem een voordeel om een groot aantal molens bij één eigenaar te hebben. "Mede hierdoor verkregen we de POM-status (Professionele Organisatie voor het Monumentenbehoud: de erkenning van de Nederlandse overheid dat stichting De Fryske Mole als grote molenorganisatie haar kerntaak, het in stand houden van haar 42 rijksmonumentale molens op een professionele wijze verricht, red.). We kunnen binnen het toegekende subsidiebudget

“Wij zijn een professionele organisatie met vakmensen direct of indirect in huis.”

Wiepke Schuppen en Gerben Wijnga: "De Fryske Mole heeft veel goed werk gedaan. Als je ziet hoeveel wrakken er in Fryslân stonden waar niemand naar omkeek. En dan moet je nu eens kijken." (Foto: Harmannus Noot)

schuiven en hoeven niet meer voor iedere molen afzonderlijk budgetaanpassingen te doen. Omdat bovendien onze stichting zich alleen met molens bezighoudt, doen wij veel ervaring op en kunnen we onze beschikbare tijd ook uitsluitend aan molens besteden." Gerard van Dijk, verbonden aan het Steunpunt Monumentenzorg Fryslân, is de algehele coördinator en molendes-

kundige Gijs van Reeuwijk verleent assistentie op technisch en bouwhistorisch gebied.

GELD

Natuurlijk is geld essentieel. Hoe daaraan te komen? Schukken is ondernemer (veehouder) en heeft ruime bestuurservaring als wethouder. "Het gaat niet alleen om het krijgen van

GERBEN WIJNJA IS TROTS OP DE FRYSCHE MOLE

Bijna vanaf het begin in 1970 is hij betrokken bij de Fryske Mole: molenaar Gerben Wijnja [66]. Hij staat aan de wieg van De Utskoat, het molenblad van de stichting en van vereniging Gild Fryske Mounders. Hoe een nieuwsbriefje over molens een echt molenblad werd, en andere herinneringen.

Wijnja vertelt trots: "De Fryske Mole was nog maar een paar jaar jong toen ik ermee kennismaakte. Ik had een archeologische opgraving gedaan en meldde dat bij de provinciale archeoloog van Het Fries Museum. Die kwam bij mij thuis en vroeg of ik het wilde afstaan. In ruil daarvoor kreeg ik een jaar het lidmaatschap van De Fryske Mole aangeboden. Dat aanvaardde ik graag, met als gevolg dat ik vanaf die tijd aan de stichting ben verbonden."

DE UTSKOAT

Vanaf 1976 is Wijnja redacteur van De Utskoat. Hij vertelt over hoe dat is begonnen: "Jaarlijks kregen we een nieuwsbriefje met daarop de recente molenontwikkelingen. Dat kon beter, vond ik. En daarom nam ik contact op met de voorzitter, de heer Bokma uit Wommels. Hij nodigde me uit om in een vergadering op het provinciehuis mijn idee uit de doeken te doen.

Het resultaat is bekend: ik mocht als hoofdredacteur een molenblad opstarten. Aanvankelijk naamloos, maar het tweede nummer droeg de toepasselijke naam De Utskoat. Frysker kon het bijna niet.

Inmiddels zijn we 181 nummers verder, en ik stel nog altijd met veel plezier het blad samen, met behulp van andere molenliefhebbers. Daarbij huldig ik graag het principe: van, voor en door."

JAARLIJKSE UITJES

Een andere herinnering heeft te maken met het jaarlijkse uitje dat het bestuur organiseerde voor de donateurs. Vooral de boottochten met de 'Wetterwille' waren een groot succes. Aan boord ontmoette je een gezelschap dat zeer divers was. Je had toen bijvoorbeeld nog de oudberoepsmolenaars die meegingen en hier enorm van genoten. Ik noem De Vries van de Jislumer molen De Volharding, Douwe Schuurmans van de poldermolen bij Stiens en niet te vergeten de molenvriend en bouwboer Jan G. de Beer uit de Bildthoek. Als die mannen aan tafel met elkaar in gesprek waren, kwamen er prachtige verhalen los. Veel van die verhalen konden we later weer plaatsen in ons molenblad. En ondertussen werd er genoten van de bootreis en van de molens die we onderweg bezochten.

Tegenwoordig organiseert De Fryske Mole geen reises meer. Dat heeft een commissie van het

Gerben Wijnja: "Ik stel na 181 nummers nog altijd met veel plezier De Utskoat samen, met behulp van andere molenliefhebbers."
(Foto: Harmannus Noot)

Gild Fryske Mounders op zich genomen. Die reises beperken zich overigens niet tot Fryslân, soms brengt de bus ons zelfs naar het buitenland."

TROTS OP DE FRYSCHE MOLE

"De Fryske Mole heeft veel goed werk gedaan. Als je ziet hoeveel wrakken er in Fryslân stonden waar niemand naar omkeek. En dan moet je nu eens kijken. Als je weet hoe slecht Penninga's Molen in Joure erbij heeft gestaan, De Hond in Paesens, de Tjongermolen in Mildam, en al die poldermolens waar niemand in geïnteresseerd was en die nu weer voor het waterschap malen. En wat hebben we nu veel mooie bedrijfsmolens, zoals houtzaagmolens De Rat in IJlst en De Jager in Woudsend, en korenmolens 't Lam in dezelfde plaats, De Zwaluw in Burdaard, en De Onderneming in Witmarsum. Het zijn slechts een paar voorbeelden. Er gebeurt veel hier!"

subsidies, het is ook belangrijk dat je de mensen in de buurt van de molen zoveel mogelijk betrekt bij de molen. Het lukte ons tot voor kort 100 procent dekking te krijgen voor de subsidieabele kosten, dankzij Rijk (60 procent), provincie (15 procent) en gemeente (25 procent). Het Rijk heeft echter de subsidie teruggebracht naar 50 procent. We moeten daarom meer geld bij de gemeente weghalen. Natuurlijk is het dan handig als je een aantal bestuurders kent, en als ze weten dat een molen bij ons in goede handen is. We hebben bewezen dat we met restauratieprojecten en onderhoud om kunnen gaan. Wij zijn een professionele organisatie met vakmensen direct of indirect in huis.”

GILD FRYSKE MOUNDEERS

“Natuurlijk werken wij samen met de Friese molenaars. Molens moeten draaien, anders zijn het dode monumenten, en dus zijn molenaars onmisbaar. Eén keer per jaar hebben we een gezamenlijke bijeenkomst, en daarnaast bezoeken

we de Gild-bijeenkomsten. Gezamenlijk hebben we een pr-clubje, en geven we De Utskoat uit. Ook met andere moleneigenaren vergaderen we. Dit alles om het merk ‘Fryslân’ zoveel mogelijk te promoten.”

CREATIEF MET CORONA

De Fryske Mole is creatief omgegaan met de coronabeperkingen. “Rond de kerstdagen hebben we ongeveer de helft van onze molens in het licht gezet, waarmee we verwezen naar het licht

van Kerst, maar ook de molens extra onder de aandacht hebben gebracht.”

Schukken vervolgt: “Er wordt in deze coronatijd meer gefietst en gewandeld dan anders. Dat biedt kansen, bijvoorbeeld om met informatieborden bij onze molens ons verhaal bij de burger binnen te laten komen. Wij laten de molens zoveel mogelijk draaien omdat dat natuurlijk aandacht trekt. De molenaars hoeven met niemand in contact te komen en brengen dus geen mensen in gevaar.”

**“Molens moeten draaien,
anders zijn het dode
monumenten, en
dus zijn molenaars
onmisbaar.”**

De Tsjongermolen in Mildam is een van de molens die dankzij de inspanningen van Stichting De Fryske Mole een nieuw leven kon beginnen. (Foto's collectie Gerben Wijnga (links) en Kees Vanger)